

TOTEM

Tidsskrift ved Afdeling for Religionsvidenskab
og Arabisk- og Islamstudier, Aarhus Universitet
Nummer 28, forår 2012

© Tidsskriftet og forfatterne, 2012

Originalsprogsopgave i Græsk

Originalsprogsopgave i Græsk

Af stud. mag
ved Religionsvidenskab
Cecilie Kraka Eld Sindesen

Indhold

1. Oversættelse af 1 Kor 1:18-31.....	3
2. Parafrase af 1 Kor 1:18-31.....	3
3. Tekstkritisk analyse af 1:23	6
4. Kommenterende gennemgang af 1 Kor 1:18-31	6
Korsrationaliteten: den bærende struktur i Paulus' tænkning.....	13
Litteratur	18

1. Oversættelse af 1 Kor 1:18-31

18/ Thi erkendelsen om korset er dårskab for dem, som fortabes, og er Guds kraft for os, der frelses. 19/ Thi det står skrevet: *Jeg vil ødelægge de vises visdom og de kloges klogskab vil jeg afvise.* 20/ Hvem er de vise? Hvem er de skriftkloge? Hvem er denne verdens forstandige? Har Gud ikke gjort verdens visdom til dårskab? 21/ Thi da verden ikke, i Guds visdom, erkendte Gud gennem sin visdom, så behagede det Gud, gennem forkyndelsens dårskab, at frelse dem, der tror; 22/ thi jøder efterspørger tegn og grækere søger visdom, 23/men vi prædiker Kristus, som er blevet korsfæstet, det er en forargelse for jøderne, men dårskab for hedningene, 24/ men for de kaldede, både jøder og grækere,(prædiker vi) Kristus som Guds kraft og Guds visdom; 25/Thi Guds dårskab er visere end menneskene og Guds svaghed stærkere end menneskene.

26/ Thi se jeres kaldelse, brødre: I var ikke mange vise efter kødet, ikke mange mægtige, ikke mange velbårne; 27/ men Gud udvalgte verdens dårskab for at bringe skam over de vise, og Gud udvalgte verdens svage ting for at bringe skam over de stærke ting, 28/ og verdens vanbårne og skændige ting har Gud udvalgt, det, som ikke er noget, for at ødelægge de ting, som er, 29/ for at intet kød skal rose sig foran Gud. 30/ Og det skyldes ham, at I er i Kristus Jesus, ham, som er blevet visdom for os fra Gud, både retfærdighed og hellighed og forløsning, 31/ for ligesom det står skrevet: *Den, der roser sig, skal rose sig i Herren.*

2. Parafrase af 1Kor 1:18-31

Brevtesen for 1. korintherbrev finder vi i 1 Kor 1:10: ”Men jeg formaner jer, brødre, ved vor Herre Jesu Kristi navn, til at enes, så der ikke er splittelser blandt jer, men så I holder sammen i tanke og sind”. Formålet med brevet er altså at overkomme de splittelser, der er i korinthermenigheden, og genskabe sammenholdet. I 1 Kor 1:17 beskriver Paulus sin egen rolle i menigheden: ”For Kristus sendte mig ikke for at døbe, men for at forkynde evangeliet, dog ikke med talekunstens visdom, for at Kristi kors ikke skal blive til tom tale”. Paulus er altså ikke kommet for at gå rundt og døbe dem, han er kommet for at forkynde evangeliet, det sande evangelium om korset. Og for at denne forkyndelse ikke skal blive tom tale, vil han ikke benytte sig af ”talekunstens visdom”, altså avanceret retorik. Herefter går Paulus fra 1:18 videre med indholdet af sin forkyndelse.

1:18-19 - Præsentation af tema

Temaet for stykket 1:18-31 præsenteres i vers 18. Erkendelsen om korset har to sider: 1) De, der fortages ser erkendelsen som en dårskab, mens 2) de, der frelses ser erkendelsen som Guds kraft. Paulus får også sat sig selv ind i den ene gruppe, nemlig gruppen af de frelste, da han siger ”os, der frelses”. Paulus har altså fået skabt en kognitiv in- og outgroup, hvor han naturligvis selv hører til ingroupen.

Temaet begrundes gennem et citat fra Septuaginta, hvor Jahve siger, at han vil ødelægge de vises visdom, og afvise de kloges klogskab (v. 19). Altså er de, der skal ødelægges, og dermed fortages, de vise og kloge, og dermed er det også dem, der ser erkendelsen om korset som dårskab.

1:20-21 - Nærmere bestemmelse af grupperne

Paulus laver nu en nærmere bestemmelse af in- og outgroupen. Først tager han de to typer outgrupper fra citatet i vers 19, og omskriver οἱ σοφῶταί, de kloge, til οἱ γραμματεῖς, de skriftkloge. Herefter samler han de vise og de skriftkloge i én betegnelse: denne verdens forstandige. Gennem et retorisk spørgsmål, hvor svaret forventes at være ”ja”, får Paulus sagt, som en sammenfatning af vers 18-19, at verdens visdom er blevet gjort til dårskab af Gud. Det, der fører til fortabelse kan jo ikke være hverken visdom eller klogskab, men må være dårskab.

Begrundelsen for, at denne verdens vise er blevet gjort til dårer og skal fortages er, at de ikke, gennem deres visdom, erkendte Gud. Til gengæld frelser Gud de troende gennem forkyndelsens dårskab, altså det, der fremstår som dårskab for denne verdens vise.

1:22-25 - Etnisk specificering af de 3 grupper

Paulus laver en yderligere uddybning af de 3 grupper, som han har fået oprettet: de vise, de skriftkloge og de troende. Han begynder med at sætte etniske bestemmelser på de vise og de skriftkloge: de vise er grækerne, der søger visdom, og de skriftkloge er jøderne, der efterspørger tegn. Herefter går han videre og siger, hvordan de opfatter det, som Paulus prædiker, nemlig Kristus som korsfæstet. For jøderne er Paulus' forkyndelse forargelse, og for hedningene er det en dårskab (v. 22-23).

De kaldede, dvs. de troende, tilhører ikke én bestemt, etnisk gruppe, men kan komme fra både jøderne og grækerne. Det, der er det afgørende, er, at de ser Paulus' forkyndelse som Guds kraft og Guds visdom (v. 24).

Til sidst i det overordnede afsnit 1:18-25 gør Paulus det tydeligt, at dårskab kan være visdom, og svaghed kan være styrke. For *Guds* dårskab er nemlig visere end mennesker, og *Guds* svaghed er stærkere end mennesker.

1:26-29 – Paulus anvender kategorierne på korintherne

Efter at have opstillet de to værenskategorier, at se korset som dårskab, eller som Guds kraft, anvender Paulus dem nu på korinthermenigheden selv, idet han opfordrer dem til at se på sig selv, og deres sociale sammensætning før deres kaldelse. Der var ikke mange i menigheden, der var vise efter kødet, dvs. vise i denne verdens forstand, og der var ikke mange mægtige, altså rige og magtfulde og ikke mange velbåren, dvs. af adelig afstamning. Det fremgår altså, at der er to grupper i menigheden; en lille der er magtfuld, efter denne verdens standarder, og en stor der ikke er magtfuld efter denne verdens standarder (v. 26).

Efter at have inddelt korintherne i to grupper efter værenskategorierne gør Paulus det endnu engang klart, at der er byttet om på fortegnene ved visdom og dårskab, denne gang tydeligt henvendt til de to grupper i menigheden. Det fremgår, at Gud har udvalgt dem, der i denne verden fremstår som dårer for at ydmyge og bringe skam over dem, der fremstår som vise, på samme måde som han har udvalgt det, der virker svagt for at ydmyge og bringe skam over alt det, der virker stærkt i denne verden. Alt, hvad der regnes for uædelt og skændigt, eller ligefrem ikke regnes for noget i denne verden, er blevet udvalgt af Gud, hvilket han har gjort for at ødelægge alle de ting, der regnes for noget i denne verden (27-28).

Begrundelsen for Guds udvælgelsesstrategi kommer i vers 29; han gør nemlig alt dette, udvælger det svage og ødelægger det stærke, for at intet menneske skal stille sig op foran ham og rose sig selv.

1:30-31 – Gud som den centrale aktør

Til sidst i stykket 1:18-31 slår Paulus fast, at det er Gud der har gjort det muligt for dem, de troende, at være i Kristus Jesus, at erkende Paulus' forkyndelse om korset. Endvidere er Jesus blevet visdom, retfærdighed, hellighed og forløsning ved Gud. Til sidst begrundes hele stykket med endnu et citat fra Septuaginta, der knytter tilbage til vers 29, for det står klart, at den eneste måde man må rose sig, er, når man roser sig i Herren.

3. Tekstkritisk analyse af 1:23

For vers 23 findes der 2 forskellige læsemåder. Nestle-Aland har valgt læsemåden $\square\theta\nu\epsilon\sigma\iota\nu$, hedninge, hvilket stemmer overens med en lang række vægtige håndskrifter, Codex Sinaiticus (\aleph), Codex Alexandrianus (A), Codex Vaticanus (B), den oprindelige udgave af Codex Ephraemi (C*) og den oprindelige udgave af Codex Bezae (D) m.fl. Den anden læsemåde, som nogle, men langt færre håndskrifter har, er $\square\lambda\lambda\eta\sigma\iota$, hellenere eller grækere, denne læsemåde har den 3. redaktør af Codex Ephraemi (C³), den 2. redaktør af Codex Bezae (D²), minuskelhåndskrifterne 1739 og 1881, Mehrheitstext (M) og C1.

Der er flere faktorer, der gør, at Nestle-Aland har læsemåden $\square\theta\nu\epsilon\sigma\iota\nu$. For det første følger Nestle-Aland de største, bedste og, ikke mindst, ældste håndskrifter. Både Codex Sinaiticus og Codex Vaticanus er fra omkring det 4. århundrede, mens både Codex Ephraemi og Codex Bezae er fra omkring det 5. århundrede. For det andet følger Nestle-Aland det princip, der hedder *lectio difficilior*, altså den sværeste læsemåde. Læsemåden $\square\theta\nu\epsilon\sigma\iota\nu$ er den sværeste, fordi der både i vers 22 og vers 24 bruges $\square\lambda\lambda\eta\sigma\iota$, og derfor ville det være mest nærliggende at bruge denne betegnelse i vers 23 også. Det er altså mest sandsynligt, at $\square\theta\nu\epsilon\sigma\iota\nu$ er den oprindelige læsemåde, der så med tiden, gennem omskrivninger og rettelser af nogle af de forskellige håndskrifter, er blevet ændret til $\square\lambda\lambda\eta\sigma\iota$, da det er mest nærliggende og umiddelbart virker mest logisk.

4. Kommenterende gennemgang af 1 Kor 1:18-31

Som allerede nævnt, finder vi brevtesen for 1 Kor i 1:10, hvor det fremgår, at formålet med brevet er at genskabe sammenhold i korinthermenigheden, da der er opstået stridigheder, som er opstået fordi der angiveligt er en række forskellige partier i Korinth (1:11-13). Vi ved ikke meget om disse partier, udover at Paulus siger, at nogle siger, at de hører til ham, andre at de hører til Apollos, og atter andre at de hører til Kefas. For at skille sig ud fra de andre forkyndere siger Paulus, at han ikke bare døber folk (med få undtagelser), men at han derimod udbreder evangeliet blandt folk. Der kan ikke herske nogen tvivl om, at Paulus ser sig selv som øverst i hierarkiet i Korinth (i et overordnet hierarki er Gud og Kristus naturligvis højere end Paulus), derfor må han også anse det for bedre at forkynde end at døbe. At korintherne skal holde sammen

”i tanke og sind” betyder, at de skal tro på det samme, acceptere det samme evangelium; Paulus’.

1:18-19 – Præsentation af tema

Det første ord i vers 18, □ λόγος, kan oversættes på flere forskellige måder. Den oversættelse, der er mest benyttet er *ordet*, eller *talen*. Det er den oversættelse, der også bruges i de danske oversættelser, og som også benyttes af f.eks. af Richard B. Hays i dennes kommentar til 1 Kor (Hays, 1997, 27). Men λόγος kan også betyde erkendelse eller rationalitet, hvilket er den betydning, jeg har valgt at bruge i min oversættelse. Genitiven, der står knyttet til □ λόγος, το□ σταυρο□, korset, kan opfattes på to måder: 1) som en subjektiv genitiv, altså at korset er ophav til erkendelsen, erkendelsen kommer fra korset, eller 2) som en objektiv genitiv, således at korset er objekt for erkendelsen. Den tredje mulighed, og det er den, jeg vil foretrække, er, at det er en mellemting mellem en subjektiv genitiv og en objektiv, genitivus auctoritatis, således at erkendelsen kommer fra korset, der samtidig er genstand for erkendelsen.

Når man ser Kristus hænge på korset, dømt som en forbryder, kan man opfatte det på to måder: enten som dårskab og idioti, eller man kan se bag om dårskaben og idiotien og se, at korsrationaliteten faktisk er Guds kraft. Paulus får altså skabt to grupper i vers 18: En gruppe, der fortæbes, som ser korsrationaliteten som dårskab, idioti; og en gruppe, der frelser, som ser korsrationaliteten som Guds kraft. De to participier, der beskriver grupperne, το□ς □πολλυμένοις og το□ς σ□ζομένοις, er begge præsens medium/passive. Frelse og fortabelse er altså processer, der er i gang lige nu. De kristne er ikke allerede blevet frelst, men frelsen er heller ikke noget, der ligger langt ude i fremtiden. Det er noget, der sker lige nu. Det er en igangværende proces, der er begyndt, men endnu ikke fuldført. Man kan sige, at den gruppe, der ser Kristus på korset som Guds kraft, er kommet ind på vejen til frelse, men de er endnu ikke nået til målet, til den endelige realisering af frelsen.

1:19 er en begrundelse for 1:18. Citatet kommer altså til at stå som en legitimering, en sikring af Paulus’ forkyndelse. Citatet ”Jeg vil ødelægge de vises visdom og de kloges klogskab vil jeg afvise” har Paulus hentet fra Septuaginta, fra Esajas 29:14, hvor det er Jahve selv, der taler. I den sammenhæng, som vi har citatet i 1 Kor 1:19, giver ikke bare dette lille udsnit af Es 29:14 mening, men hele Es 29:13-14:

Herren siger: ”Dette folk dyrker mig med munden og ærer mig med læberne, men deres hjerte er langt borte fra mig, og deres gudsfrygt er tillærte menneskebud; derfor vil jeg stadig behandle dette folk på underlig og sælsom måde, de vises visdom skal ødelægges, de kloges klogskab tilintetgøres.”

Grunden til, at Jahve i Es 29:13-14 vil ødelægge de vises visdom og tilintetgøre de kloges klogskab, er altså, at deres tilbedelse af ham er tom, noget tillært, og ikke noget erkendt. Jahve vil ødelægge dem, der priser sig af visdom og talekunst, præcis som det viser sig i 1 Kor 1:20-31, at visdom, klogskab og talekunst ikke fører til frelse, men til fortabelse.

1:20-21 – Nærmere bestemmelse af grupperne

I vers 20 begynder Paulus at spalte den overordnede outgroup, der ser korsrationaliteten som dårskab, ud i to etniske kategorier: de vise, grækerne, og de skriftkloge, jøderne. Han tager altså citatet fra Septuaginta og begynder at omformulere outgruppen (de vise og de kloge), så den passer ind i hans kontekst, således at hans outgroup kommer til at bestå af jøder, grækere og generelt folk, der har det hele i munden, i talen. Det sidste spørgsmål i vers 20 er et retorisk spørgsmål, der sammenfatter og understreger det forudgående: ”Har Gud ikke gjort verdens visdom til dårskab?”. I korsrationaliteten, altså erkendelsen af Kristus på korset som Guds kraft, har Gud gjort alt, hvad man i denne verden vil kalde visdom og klogskab, til dårskab. Gud har vendt op og ned på værdierne, som vi kender dem, således at det, der før blev set som noget godt, nu er dårskab og idioti, og det, der før blev set som idioti, nu er noget godt, der fører til frelse.

Det fremgår ikke helt tydeligt af den græske grundtekst, hvordan den første del af vers 21 skal oversættes. Spørgsmålet er, hvordan det første præpositionsled, $\epsilon\nu\ \tau\ \sigma\omicron\phi\ \tau\ \theta\epsilon\omicron$, i Guds visdom, skal forstås. Resten af sætningen er der ikke tvivl om: ”Thi da verden ikke erkendte Gud, ved dens (verdens) visdom”. Men skal det første præpositionsled knyttes til erkendelsen, eller til Gud? Hvis det knyttes til erkendelsen, lyder det således: ”Thi da verden ikke, i Guds visdom, erkendte Gud, ved dens (verdens) visdom”. Ved denne forståelse er det altså Gud, der i sin visdom, har valgt, at verden ikke kan erkende ham, gennem dens egen visdom. Hvis man knytter præpositionsleddet til Gud, lyder oversættelsen således: ”Thi da verden ikke erkendte

Gud, i Guds visdom, gennem dens (verdens) visdom”. På denne måde er det altså et spørgsmål om, hvordan verden erkender Gud, og det er ikke muligt, gennem denne verdens visdom, at erkende Gud i hans visdom, altså hans sande natur, hvordan han virkelig er. For at kunne det skal der noget andet til. Begge løsninger er plausible, og begge giver mening. I begge oversættelser er den overordnede mening, at det ikke er muligt at erkende Gud gennem denne verdens visdom. Spørgsmålet er så bare, om man lægger vægt på, at det er Guds vilje at det ikke er muligt, eller om man lægger vægt på, hvilken Gud det er, man skal erkende gennem noget andet. Som det også fremgår af min oversættelse, hælder jeg mest til den første mulighed. Det er Guds vilje, at han skal erkendes gennem korsrationaliteten, gennem det, der for det blotte øje ligner dårskab og idioti, og ikke gennem denne verdens visdom og klogskab. Denne tolkning passer godt med de forudgående vers, og især hvis man læser hele citatet fra Es 29:13-14 ind i 1 Kor 1:19, hvor det er tydeligt, at det i første omgang er uforståeligt, hvorfor Gud vælger at gøre, som han gør. At det er et vanskeligt sted at afgøre, fremgår også af de to seneste danske, autoriserede oversættelser af bibelen, hvor den fra 1948 knytter præpositionsleddet til objektet, Gud, og den fra 1992 knytter det til erkendelsen.

I den anden del af vers 21 fremfører Paulus et kriterium for at være en del af in-groupen: Man skal tro. Her bliver tro altså den afgørende faktor for, om man bliver frelst. Også dette participium står i præsens, ligesom participierne i vers 18, at tro er altså også en proces, der foregår lige nu.

1:22-25 - Etnisk specificering af de tre grupper

Paulus vender nu tilbage til at beskrive de tre grupper, han arbejder med: jøderne, grækerne og de Kristustroende. Først laver han en stereotyp beskrivelse af jøder og grækere ved at sige, at jøder efterspørger tegn, mens grækere søger visdom.

Herefter går han videre til sin forkyndelse, og hvordan den bliver modtaget af jøder og hedninge (vers 23) og de Kristustroende (vers 24). Paulus prædiker Kristus, men den Kristus, han prædiker, er den korsfæstede, det er den Kristus, der lige nu hænger på korset for øjnene af os. Participiet $\sigma\tau\alpha\upsilon\rho\omega\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\nu$, der står som en nærmere forklaring til objektet i sætningen, $\chi\rho\iota\sigma\tau\acute{\omicron}\nu$, er en perfektum, og udtrykker således den i fortiden afsluttede handling, men med nutidig betydning. Den Kristus, som Paulus prædiker, er altså allerede blevet korsfæstet, men vægten ligger på billedet af, at han hænger lige for øjnene af os. At Paulus i 1 Kor 2:2 siger til korintherne, at han kom til dem med den beslutning, at den eneste Kristus, han ønskede at finde hos dem, skulle

være denne korsfæstede Kristus, tyder på, at i hvert fald en større eller mindre gruppe inden for menigheden har haft, troet på, en anden Kristus. Den Kristus, der er modsat den korsfæstede Kristus, må være den genopståede, den herliggjorte, Kristus. Men Paulus vil altså udrydde dette Kristus-billede, og prædike og udbrede billedet, forkyndelsen, af Kristus, der er blevet korsfæstet, og som hænger på korset foran os.

For jøderne er denne forkyndelse af Kristus en forargelse, og for hedningene er det en dårskab, kort sagt kan hverken jøder eller hedninge erkende Paulus' evangelium, korsrationaliteten. At Paulus i vers 23 bruger ordet $\square\theta\nu\varepsilon\sigma\iota\nu$, selvom han både i vers 22 og 24 bruger $\square\lambda\lambda\eta\sigma\iota$, har nok ikke den store betydning, udover at $\square\theta\nu\varepsilon\sigma\iota\nu$ er en mere generel betegnelse for outgroupen. Man kunne forledes til at tro, at Paulus arbejdede med hele fire grupper: jøder, grækere, hedninge og Kristustroende, men det er næppe tilfældet. Paulus har kun tre grupper: Kristustroende, jøder og ikke-jøder, der betegnes som $\square\lambda\lambda\eta\sigma\iota$, grækere, eller $\square\theta\nu\varepsilon\sigma\iota\nu$, hedninge.

Både jøder og grækere er etniske kategorier, men i vers 24 bliver det klart at de Kristustroende, de kaldede, ikke er en etnisk bestemmelse, men en gruppe af mennesker der har forskellige etniske baggrunde, både jødiske og græske. Den kristne menighed er altså ikke noget, man bliver født ind i gennem sin etniske afstamning. Tilhørsforholdet bestemmes af noget andet, nemlig kaldelse og tro. Til sidst i vers 24 får vi sat endnu en bestemmelse på den korsfæstede Kristus. Ikke nok med at han er Guds kraft, så er han også Guds visdom, der altså er en anden visdom end verdens.

Vers 25 er en sammenfatning af hele stykket 1:18-25, hvor Paulus opretter en basal værensorden i kognitive kategorier og laver en omkalfatring af gængse værdier. I sammenfatningen gør han det klart, at Guds dårskab, en egenskab, man normalt vil se ned på, faktisk er visere end mennesker, og Guds svaghed ikke er svaghed i verdens forstand, for den er stærkere end menneskene.

1:26-29 - Paulus anvender kategorierne på korintherne

Fra vers 26 begynder Paulus at anvende de etablerede kategorier direkte på korintherne selv. Med en imperativ-form af $\beta\lambda\acute{\epsilon}\pi\omega$, se (til), opfordrer han korintherne til at se på sig selv og deres kaldelse. Man kan tolke korinthernes kaldelse på to måder: Enten er det deres religiøse kaldelse, altså at Gud har kaldet dem til sig, for at de skal blive kristne, eller også henviser kaldelsen til deres sociale status i samfundet i Korinth. Ben Witherington mener, at det er den sidste løsning: "Here "calling" (v. 26) refers not to

religious calling but to socioeconomic position or social status.” (Witherington, 1995: 113). Hvis det er denne tolkning, man vælger, er meningen i vers 26 altså, at korintherne skal se på sig selv, og hvor de befinder sig i det sociale hierarki i samfundet. Den anden tolkning (det religiøse kald fra Gud) abonnerer Richard B. Hays på: ”Nonetheless, as Paul has insisted, they have been called by God as God’s own covenant people (1:2).” (Hays, 1997: 32). I denne forståelse henviser kaldet i vers 26 altså til, at de er blevet kaldet af Gud til at være Kristustroende. Som Hays også henviser til, bliver korintherne også i starten af brevet, 1:2, benævnt som ”kaldede til at være hellige”.

Begge forståelser af kaldelsen i vers 26 kan altså give mening. Kaldelsen som Guds kaldelse til Kristustroende giver god mening, når man kobler den sammen med den indledende tiltale af korintherne, mens kaldelsen som social status giver rigtig god mening, når man kobler den til resten af vers 26, der netop behandler den sociale sammensætning af menigheden.

Anden del af vers 26 er en tydelig opdeling af menigheden i to: 1) en lille gruppe, der er karakteriseret ved at være vise efter kødet (altså vise i denne verdens forstand), mægtige og af høj byrd, adelig fødsel, og 2) en stor gruppe, der nødvendigvis må være karakteriseret ved den lille gruppes modsætninger, altså ikke vise efter kødet, men efter ånden, ikke magtfulde, men svage, ikke mange velbårne, men derimod af lav byrd. Alt det, der karakteriserer den lille, stærke gruppe er goder, der indgår i Aristoteles’ statusbegreber (Aristoteles, Om Retorikken 1360b ff), og blev altså set som attraktive goder i Antikken.

Efter at have delt menigheden i to grupper gør Paulus det helt klart for dem, hvem det er Gud har udvalgt, og hvem det er, han vil bringe skam over. Gud ydmyger de vise og stærke ved at udvælge dårerne og de svage, dem af uædel fødsel og alt og alle, der betragtes som skændige og lavest i det sociale hierarki. Alt og alle der ikke betragtes som noget som helst, har Gud udvalgt, og det har han for at bringe skam over alt og alle, der tror, at de er noget, og som i denne verden regnes for at være noget, endda noget stort.

Begrundelsen for Guds ved første øjekast ubegribelige handlen kommer i vers 29, indledt med det begrundende γάρ. Alt dette, udvælgelsen i 1:27-28, har Gud gjort, for at intet kød, altså intet menneske, skal rose sig foran ham. At rose sig, af noget

kødeligt, blev ikke set som en god egenskab, hverken af Paulus eller i den antikke tænkning som helhed (f.eks.: Platon, Protagoras, 337B).

1:30-31 – Gud som den centrale aktør

For, på dansk, at få mening ud af de første ord i vers 30, er man nødt til at lave en lille udskrivning, eller fortolkning. I den græske tekst står der: $\xi\alpha\tau\omicron\delta\mu\epsilon\varsigma\sigma\tau\epsilon$ $\nu\chi\rho\iota\sigma\tau\eta\sigma\omicron$, der direkte oversat betyder af, eller fra, ham er I i Kristus Jesus. Betydningen af dette er, at det er Guds skyld, at de er i Kristus Jesus. Uden hans vilje ville det ikke være muligt for dem at være i Kristus Jesus. Med andre ord skylder de Gud alt. Uden ham ville de være intet. Dette er også en del af et større tema, der går igen gennem hele brevet, også 2 Kor, nemlig temaet om Gud som den aktive og korintherne som de passive. Den aktive part kan nogle gange også være Kristus eller Paulus selv, men aldrig korintherne. Det er altid den, der er øverst i hierarkiet, som er den aktive, og den nederste, der er den passive. Denne rollefordeling ses også flere steder i stykket 1:18-31, allerede i 1:18 beskrives korintherne med passive former, de fortabes eller frelses. Frelsesprocessen er altså ikke en proces, de selv har magten over. Den, der har magten, er Gud, for det er ham, der aktivt udvælger verdens dårskab og verdens svage ting.

I vers 30 vender Paulus endnu en ting på hovedet, nemlig visdommen, σοφία, idet han siger, at Gud har gjort Kristus Jesus til visdom. Eftersom han i det tidligere har nedgjort visdommen, må der altså være tale om to forskellige visdomme, en visdom der forbindes med grækerne og denne verden, og en visdom der forbindes med den korsfæstede Kristus, og dermed korsrationaliteten. På denne måde får Paulus gennem sit ordvalg appelleret til de, der ønsker og søger, visdom. Han viser dem blot, at det er den forkerte visdom, de har søgt efter. I stedet for at søge denne verdens visdom, skal de søge den visdom der bliver åbenbaret i den korsfæstede Kristus.

Ud fra den græske tekst, kan det ikke entydigt afgøres om de sidste tre subjektsprædikater, δικαιοσύνη, $\gamma\iota\alpha\sigma\mu\varsigma$ og $\pi\omicron\lambda\upsilon\tau\rho\omega\varsigma$, skal knyttes til korintherne eller til Kristus. Er det Kristus der er visdom, retfærdighed, hellighed og forløsning, eller er det korintherne der, gennem frelsen, som de får gennem den korsfæstede Kristus, selv er blevet retfærdighed, hellighed og forløsning? Heller ikke på dette punkt er kommentarlitteraturen entydig. Richard B. Hays mener, at prædikaterne skal knyttes til Kristus, idet han mener, at disse tre prædikater er så nært

knyttede til visdommen, at de ikke kan løsrives fra den, og visdommen er her knyttet til Kristus:

His whole point is that it is the *crucified Christ* who is the wisdom of God. Furthermore, he hastens to add a string of explanatory appositives: he became wisdom for us – and also righteousness, sanctification, and redemption. (Hays, 1997, 33)

Ben Witherington knytter de tre prædikater til korintherne selv og ser dem ikke som knyttede til Kristus og visdommen: ”The Corinthian Christians themselves are ”righteousness, sanctification, and redemption.” ”Wisdom is separated from the other three predicate nouns because it is applied to one subject and the other three to another” (Witherington, 1995, 117). I denne forståelse er det altså korintherne, der gennem frelsen er blevet retfærdige, hellige og forløste.

I vers 31 legitimerer Paulus endnu engang sin forkyndelse med et citat fra Septuaginta: ”*Den, der roser sig, skal rose sig i Herren*”, der stammer fra Jer 9,22. Ved at lave denne henvisning til Skriften sikrer Paulus, at der ikke kan stilles spørgsmålstejn ved hans forkyndelse og forståelse af Guds handlinger, da der ikke kan stilles spørgsmål ved det, der står skrevet. Med citatet slår Paulus fast, at man ikke må rose sig af sig selv og sin egen visdom, for de eneste, der fortjener ros, er Gud og Kristus. For det er gennem Gud, at korintherne, og alle andre Kristustroende, har fået muligheden for at være i Kristus og dermed blive frelst. Den eneste situation, hvor det er tilladt at rose, er altså, når man roser sig i Herren.

Korsrationaliteten: Den bærende struktur i Paulus' tænkning

Aristoteles skelner i *Om Retorikken* mellem tre retoriske genrer: forensisk, deliberativ og epideiktisk. Den forensiske genre beskæftiger sig med fortiden, og den epideiktiske er mest af alt benyttet til lejlighedstaler, og i det hele taget taler der ikke skal føre til domsfældelse over hverken fortid eller fremtid, mens den deliberative genre har til formål at få tilhørerne til at ændre handlingsmønster.

Overordnet set er 1 Kor et sådant deliberativt brev, altså et brev, der har til formål at få brevmodtagerne til at ændre sig, leve anderledes end de gør og har gjort.

For at et deliberativt brev, eller tale, skal lykkes, er det vigtigt, at brevskriveren eller taleren har en høj grad af ethos. Netop af denne grund er en stor del af 2 Kor et forsvarsskrift for Paulus' apostolat og dermed hans ethos. Paulus kan siges at være en karismatisk taler og brevskriver, der har sin autoritet i kraft af, at han anerkendes af sine tilhørere og brevmodtagere. Derfor er anerkendelsen fra korintherne så vigtig for Paulus (Petersen, 2005, 53).

Et deliberativt brev kan behandle mange forskellige temaer. Et populært og meget benyttet tema i antikken var enhed, sammenhold, eller med den tekniske, græske term: $\mu\omicron\nu\omicron\iota\alpha$. At 1 Kor er et deliberativt homonoia-brev er der ingen tvivl om, når man ser på selve brevtesen i 1:10: ”Men jeg formaner jer, brødre, ved vor Herre Jesu Kristi navn, til at enes, så der ikke er splittelser iblandt jer, men så I holder sammen i tanke og sind.” Paulus' formål med brevet er altså at få korintherne til at bilægge alle stridigheder (som der nødvendigvis må have været, for ellers ville det være unødvendigt at skrive dette homonoiabrev til dem), og finde sammen og leve i fred og harmoni med hinanden. Et typisk træk i homonoia-taler, eller breve i Antikken, var at sammenligne byen, politen, med en krop. Og kroppen bestod af et hierarki, der ikke måtte bringes i ubalance, præcis som der i politen var et hierarki af klasser, der skulle opretholdes, for at der ikke skulle opstå stridigheder. Med andre ord, sås alle stridigheder i politen som en slags klassekampe mellem to klart definerede, stereotype klasser. Dette fremstiller Dale B. Martin i *The Corinthian Body*:

”moreover, the particular form taken by social disruption is class conflict. Even when the social situation must have been more complex than a simple opposition between “rich” and “poor”, the speeches, almost without fail, portray the conflict as between two groups in the ancient city: the small upper class (the “haves”) and the large lower class (the “have nots”), comprising for the most part the rest of the population.” (Martin, 1995, 40)

Paulus' definition af de to grupper inden for korinthermenigheden i 1:26 er altså ikke helt tilfældig, men en gængs måde at beskrive konflikter på indenfor homonoia-genren.

Denne brug af almindelige temaer og modeller for temaer viser, at Paulus er helt klar over, hvad han gør, og hvilke retoriske greb han skal benytte sig af for at få sit budskab igennem. Han er altså ikke helt uden uddannelse, og grunduddannelsen i

Antikken var retorisk uddannelse. Ganske rigtigt benægter han flere steder i sine breve, at han benytter sig af retorik, talekunst og visdom, f.eks. i 1Kor 1:17, som tidligere nævnt, hvor han benægter at forkynde evangeliet med talekunstens visdom. Der er to overordnede grunde til at Paulus benægter at benytte "talekunstens visdom"; for det første for at adskille sig fra den stereotype sofist, som han flere steder fremstiller som det modsatte af det, han selv står for. Den anden grund er, at det var et ofte benyttet retorisk greb i Antikken, såvel som i dag, hvor mange festtaler indledes med: "Jeg er ingen stor taler, men...", som Dale B. Martin bemærker om talere i Antikken: "It was even common for orators to include in their speeches feigned doubts about their own rhetorical abilities and to insist on their naiveté with regard to rhetorical sophistication." (Martin, 1995, 48). Også Dio Chrysostom benyttede sig af dette greb: "For I have never given any one to understand that I am an able speaker or thinker or that I possess more knowledge than the average;" (The forty-second discourse: An address in his native city, 2) Paulus er altså fuldt ud klar over, hvilke retoriske virkemidler han skal bruge for at få sit budskab igennem hos sine tilhørere og brevmodtagere.

Men hvad er det for et budskab, Paulus vil have igennem? Han vil udbrede evangeliet, men vel at mærke det evangelium som *han* forkynder, det evangelium hvor Kristus hænger på korset som korsfæstet, og hvor de gængse statusbegreber er vendt på hovedet. Kort sagt vil han udbrede korsets rationalitet. Han vil gøre korintherne i stand til at erkende den korsfæstede Kristus som Guds kraft. Han vil have dem til at se hinsides dårskaben og idiotien, hinsides det henrettede menneske, der er korsfæstet som en gemen forbryder. Der er altså to grupper: En gruppe der kun ser dårskaben, idiotien, forbryderen, det forfejlede menneske, og en anden gruppe, der ser hinsides alt dette og erkender, at det er Guds kraft og Guds visdom. Det mest interessante og nok også noget af det vigtigste er, hvem disse grupper består af, for her vender Paulus alt det kendte på hovedet og siger, at alt, hvad der før sås som godt og smukt, faktisk er det modsatte, mens alt, hvad der før blev set ned på, bliver ophøjet i Paulus' korsrationalitet.

Korsrationaliteten og den dermed følgende værdiomkalfatring går igen gennem Paulus' breve, og kommer på denne måde til at stå som den bærende struktur i hele hans tænkning. Efter at have anvendt de, i 1:18-25 oprettede værenskategorier på korintherne i 1:26-31, anvender Paulus i 2:1-5 kategorierne på sig selv:

”Jeg optrådte hos jer i svaghed og med megen frygt og bæven, og min erkendelse og min prædiken blev ikke fremført med overtalende visdomsord, men med Ånd og kraft som bevis, for at jeres tro ikke skal være af menneskers visdom, men af Guds kraft.” (1Kor 2:3-5)

Paulus gør altså her sig selv til eksempel på alle de ”egenskaber”, der fører til frelse. Han gør sig til et omvandrende stykke korsrationalitet og erkendelse, og fordi han er det, og dermed har adgang til evangeliet om den korsfæstede Kristus, kan han optræde som en mediator mellem korintherne og Gud. Paulus er så at sige en omvandrende repræsentation af Guds kraft her i verden.

I 2 Kor 4 forklarer Paulus korsrationaliteten med en synlighedsmetafor. I 4:3-4 hedder det: ”Men hvis også vores evangelium er tilhyllet, er det kun tilhyllet for dem, der fortabes, for dem, der ikke tror; deres tanker har denne verdens gud blindet, så de ikke ser lyset, der stråler fra evangeliet om Kristi herlighed, Kristus, som er Guds billede.” Og videre i 4:18: ”Idet vi ikke ser til det, der ses, men til de ting, som ikke ses, for de, der ses, er foreløbige, men de, der ikke ses, er evige.” I disse eksempler kan vi se, hvordan erkendelsen er synonym med synet; de, der fortabes, er blevet blinde. De kan ikke se, indse, erkende, korssets rationalitet. De kan ikke se bag om dårskaben på korset. De kan ikke se, at den korsfæstede Kristus er herlighed, et strålende lys, et billede på Gud. At erkende korsrationaliteten er et spørgsmål om at være i stand til at se det usynlige, ikke det synlige, se det evige, det, der ikke forgår, i stedet for at være fokuseret på de synlige ting i denne verden, der er dømt til at forgå med tiden.

I 2 Kor 5:16 vender Paulus endnu engang tilbage til erkendelsesmåderne fra 1:18-25: ”Hvis også vi havde kendt Kristus efter kødet, så erkender vi dog ikke længere nu (underforstået: Kristus efter kødet)”. Det fremgår altså, at der er to måder at erkende Kristus på: $\kappa\alpha\tau\ \sigma\acute{\alpha}\rho\kappa\alpha$, efter kødet, og en anden måde, der her ikke er skrevet eksplicit, men modsætningen til $\kappa\alpha\tau\ \sigma\acute{\alpha}\rho\kappa\alpha$ må være $\kappa\alpha\tau\ \pi\nu\epsilon\ \mu\alpha$, efter ånden. Herudfra kan vi se, at det, at se Kristus på korset som dårskab og idioti, er det samme som at kende Kristus $\kappa\alpha\tau\ \sigma\acute{\alpha}\rho\kappa\alpha$, mens det, at se Kristus på korset som Guds kraft er det samme som at kende Kristus $\kappa\alpha\tau\ \pi\nu\epsilon\ \mu\alpha$. Sammenkoblingen af $\kappa\alpha\tau\ \sigma\acute{\alpha}\rho\kappa\alpha$ til out-groupen og $\kappa\alpha\tau\ \pi\nu\epsilon\ \mu\alpha$ til in-groupen støttes op af 1 Kor 1:26, hvor Paulus jo netop siger, at den lille, stærke elitegruppe i korinthermenigheden er $\sigma\omicron\phi\omicron\iota\ \kappa\alpha\tau\ \sigma\acute{\alpha}\rho\kappa\alpha$; ”vise efter kødet”.

I 2 Kor 12:10 kobler Paulus korsrationaliteten og værensordenen sammen med et lidelses-, peristasekatalog: ”Derfor har jeg behag i svagheder, i mishandling, i vildfarelser, i forfølgelser og trangheder, for Kristus’ skyld. Thi når jeg er svag, er jeg mægtig.” Det var en almindelig tanke i Antikken, at det er lidelser, der gør mænd til mænd, med andre ord: Rigtige mænd udholder lidelser (Arrians’ discourses of Epictetus, Book I, XXIV, 1). Flere steder remser Paulus en lang række lidelser op, som han har gennemgået, og her knytter han det så sammen med korsrationaliteten og værdiomkalfatringen, og det faktum, at det er de svage og magtesløse, der skal ophøjes af Gud. Så jo svagere og jo mere magtesløs man er, jo mere vil man blive ophøjet, og jo mægtigere bliver man ved opstandelsen.

Som det nu er blevet vist, går korsrationaliteten og den nye værensorden igen gennem Paulus’ breve samt dermed hele hans tænkning og udgør derfor en grundstruktur, ud fra hvilken han opbygger hele sin forkyndelse, om Kristus som korsfæstet. På denne baggrund er det rimeligt at hævde, at stykket 1 Kor 1:18-25 er meget centralt, ikke bare for 1 Kor, men også for 2 Kor, som Paulus er nødt til at skrive, fordi korintherne ikke har taget evangeliet til sig, sådan som Paulus ønskede det i forlængelse af 1 Kor.

Litteratur

Hays, Richard B.

1997 *First Corinthians Interpretation A Bible Commentary for Teaching and Preaching*, John Knox Press, Louisville, Kentucky.

Witherington, Ben

1995 *Community Corinth A Socio-Rhetorical Commentary on 1 and 2 Corinthians*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan.

Martin, Dale B.

1995 *The Corinthian Body*, Yale University Press, New Haven og London.

Petersen, Ander Klostergaard

2005 "Paulus – en antikarismatisk karismatiker", in: Povl Götke, Jonas Havelund og Kristian Rasmussen (eds.): *Fra Buddha til Beckham*, Odense, Syddansk Universitetsforlag 2005, 45-65.